

Bijdrage van het Louis Bolk Instituut aan het Rondetafelgesprek Weidegang bij koeien van de vaste Commissie voor Economische Zaken van de Tweede Kamer d.d.29 juni 2016

Voordelen weidegang

In de initiatiefnota van de leden Van Gerven, Grashoff en Koser Kaya van 8 oktober 2015 over Wei voor de Koe, staan diverse voordelen van weidegang genoemd: van welzijn en gezondheid voor de koe tot voordelen voor melkveehouder, economie en milieu. Het Louis Bolk Instituut onderschrijft deze voordelen. Wij vinden het positief dat de nota weidegang in deze breedte beschrijft. Wij zien echter nog méér voordelen van weidegang:

- Betere *bodemkwaliteit* door beperkte inzet van machines; bij weidegang hoeft er namelijk minder mechanisch bemest en geoogst te worden. Dit geeft minder bodemverdichting en daarmee een betere waterregulatie en productiecapaciteit. Daarnaast neemt de herstelcapaciteit van de bodem bij weidegang toe. Dit zijn voordelen die ook in het kader van klimaatverandering (meer hevige regelval en langere periodes van droogte) aan belang winnen.
- Meer ondergrondse en bovengrondse *biodiversiteit* door regelmatige beweiding, wat ook functioneel is voor de productie. Grotere biodiversiteit leidt tot een robuuster, minder kwetsbaar agrarisch systeem.

Weidegang in breed perspectief

Voedselvoorziening moet op lange termijn ecologisch, economisch en qua dierenwelzijn houdbaar zijn. Dat vraagt in onze optiek om een geïntegreerde aanpak van het landbouwsysteem; niet alleen de focus op optimalisatie van deelaspecten (zoals 'de huisvesting', 'het voer' of 'gereduceerd antibioticagebruik'), maar ook steeds aandacht voor het functioneren van het gehele systeem op thema's als gezondheid, dierenwelzijn, bodemkwaliteit, biodiversiteit, economie, gebruik van hulpbronnen, klimaat, milieu, landschapsbeheer etc.

Ons pleidooi is om het thema weidegang ook in deze brede context te plaatsen. Dan kan weidegang een transitie bewerkstelligen die zich richt op het robuuster worden van landbouwbedrijven. Robuuster in de zin van versterken van interne veerkracht en het beperken van de afhankelijkheid van externe hulpbronnen en correctiemiddelen.

Weidegang: verplichten of verleiden?

Zoals door diverse partijen in de Initiatiefnota beargumenteerd heeft weidegang voordelen voor koe, maatschappij en veehouder. Hoe komen deze voordelen zo goed mogelijk tot hun recht? Als een toekomstige verplichting sec resulteert in de vorm van slechts een uitloop, gaat een aantal van de hierboven genoemde voordelen niet op. De initiatiefnota stelt voor de huidige definitie van de NZO te hanteren. Een correcte definitie en regelgeving zijn belangrijk voor handhaving, maar enkele vragen zijn daarbij relevant:

- Zijn definitie en regelgeving zo geformuleerd dat de voordelen van weidegang optimaal tot hun recht komen (kwaliteit en systeeminpassing)?
- Wordt de intrinsieke motivatie van de veehouder voor weidegang voldoende geprikkeld bij een verplichting van weidegang (of: mokkend aan minimum houden van weer nieuwe regelgeving).
- Wordt de veehouder voldoende gesteund in het voldoen aan een eventuele verplichte weidegang. Bijvoorbeeld nu ontvangen veehouders met weidegang een weidepremie.

Daarmee wordt de belangrijkste vraag die voorligt in dit rondetafelgesprek, niet het belang van weidegang, maar: moet weidegang al dan niet verplicht worden en op welke manier? Naar onze mening zou het **al dan niet verplicht stellen** van weidegaan eveneens met een brede blik beoordeeld moeten worden.

Onze afwegingen

- De laatste tien jaar zijn er diverse initiatieven vanuit de sector ontplooid om de terugloop van het aantal koeien in de wei te beperken en weidegang te stimuleren onder veehouders. Denk hierbij aan de weidepremie van verschillende zuivelfabrieken en het Convenant Weidegang waaruit verschillende initiatieven rond advisering (o.a. stichting Weidegang), onderwijs en onderzoek zijn voortgekomen.
- Deze initiatieven hebben in 2015 geleid tot een stabilisering van het aantal bedrijven dat weidegang toepast (www.duurzamezuivelketen.nl). Door een verschil tussen grote en kleine bedrijven zit hier nog wel een discrepantie met het aantal koeien dat inderdaad de wei in kan. Belangrijker is echter dat onder veehouders weidegang hoog op de agenda staat, een positief issue is geworden in een relatie met de consument en de maatschappij, en steeds meer wordt geassocieerd met vakmanschap. Deze zaken dragen bij aan de intrinsieke motivatie van de melkveehouder om zijn koeien te weiden.
- Daarnaast heeft de vraag vanuit consumenten en maatschappij ertoe geleid, dat bij aan aantal zuivelfabrieken melk zonder weidegang steeds moeilijker vermarkt kan worden.

In de initiatiefnota wordt aangegeven dat nu moet worden ingegrepen, en niet pas als het spreekwoordelijke kalf verdronken is. Ons inziens wordt met een verplichting zoals nu

geformuleerd, de weg vrijgemaakt om de toepassing van weidegang los te koppelen van het verbeteren van de kwaliteit van het melkveehouderijsysteem. De veehouder zal zich geconfronteerd zien met 'een regel' van bovenaf i.p.v. een relatie met de consument en de maatschappij. Het is in onze optiek dus beter om de huidige initiatieven en de daarin opgebouwde kennis en de intrinsieke motivatie van veehouders voor weidegang te gebruiken én te versterken om op een andere manier weidegang toe te passen dan via een verplichting. Ons inzien moet weidegang dan ook niet verplicht worden gesteld maar zouden met de melkveesector doelstellingen kunnen worden vastgesteld voor weidegang van het aantal koeien, de intensiteit en het tijdspad. In plaats van verplichte weidegang zou de overheid kunnen ondersteunen op de volgende punten die tot een vergelijkbare verduurzaming en vergroting van dierenwelzijn leidt, en die resulteert in meer draagvlak en cohesie in de eigen sector:

- Ondersteunen c.q. versterken van huidige initiatieven uit de sector rond weidegang.
- Duidelijker stimuleren van weidegang met beleidsinstrumenten. Denk bijvoorbeeld aan de ammoniakemissie die nu nog grotendeels is gerelateerd aan het staltype en waarin hoeveelheid weidegang niet of nauwelijks is opgenomen.
- Betere rekenregels voor weidegang in de Kringloopwijzer. Zolang de rekenregels in de Kringloopwijzer ongewijzigd blijven, zal het effect zijn dat veehouders rechtstreeks voor "het milieu" (=BEX-voordeel) kiezen en in de praktijk maar zeker ook op papier zo min mogelijk gaan beweiden.
- Ondersteunen van onderzoek om moderne, eenvoudige, robuuste beweidingsstrategieën/systemen te ontwerpen die ook voor het gemiddelde (familie)bedrijf van het jaar 2025 – 2035 (= kudde van 150-250 koeien op huiskavels van 25-50 ha) nog aantrekkelijk en concurrerend zijn.
- I.s.m. de retailbedrijven consumenten voorlichten. Consumentvraag (binnenland, maar ook buitenland; lange termijn imago) is uiteindelijk doorslaggevend voor een positieve en concurrerende systeemtransitie.

Wij hopen dat bovenstaande overwegingen en visie u voldoende 'food for thought' bieden, en komen onze standpunten graag nader toelichten op de bijeenkomst van 29 juni 2016 – onze hartelijke dank voor deze uitnodiging. Mocht u voordien nog vragen hebben, dan zijn wij graag bereid die te beantwoorden.

Over het Louis Bolk Instituut

Het Louis Bolk Instituut uit Driebergen is een onafhankelijk, internationaal kennisinstituut dat dankzij praktijkgericht onderzoek en advies al 40 jaar bijdraagt aan écht duurzame landbouw, voeding en gezondheid. Onze systeembenadering zorgt ervoor dat wij

*vraagstukken in de brede context plaatsen en antwoorden zoeken vanuit het hele 'systeem'.
Daarnaast werken we nauw samen met de praktijk, agrarische ondernemers,
gezondheidszorg en hun stakeholders. Hierdoor zijn onze oplossingen, kennis en adviezen
praktisch en goed toepasbaar en leiden ze tot een duurzame en gezonde groei van mens,
dier, plant en bodem.*

Contact

Nick van Eekeren

Dr. ir. N. van Eekeren n.vaneekeren@louisbolk.nl

